

## עיתונות המחתרת בגטו ורשה אודות גירוש יהודים מהרוביישוב

### וגרובייץ להשמדה

מכתב פרדה של חבר צעיר

הרוביישוב 3 ביוני 1942

חברים יקרים!

קשה לי לכתוב ברגע זה, כאשר דמנו ניגר כמים, אך ברצוני להיפרד מכם, כי לולא נפרדתי מכם, היה הדבר מונח כאבן על לבי.

יקירי, בשבת בשעה ארבע אחר הצהריים הביאו אותי עם משפחתי להרוביישוב. תארו לעצמכם את מצבי. יצאנו מהכפר, השארנו את הכול מאחורינו, כי שכנעו אותנו שבעוד יומיים יתקיים רישום. כעת בהרוביישוב – גלמודים... ביום ראשון בבוקר פרצה בהלה איומה בעיר, כי אמרו שעוד מעט יחסלו אותנו בו במקום. את אותו יום ראשון שלנו קשה לתאר, אין לכך מילים בפי. כל הלילה לא ישנו, לא עצמנו עין, המתנו למה שעתיד לקרות למחרת. ביום שני בבוקר נודע לנו שאיש לא יישאר בהרוביישוב. כל העיר חייבת ללכת. התייעצנו, אך לא הגענו לכלל החלטה. חברים התבטאו כי יש ללכת עם ההורים. אחדים אמרו שיקבלו כל החלטה שתתקבל, אך שום החלטה לא נתקבלה. ביום שני נשפך דם יהודי ברחובות. בני-אדם התעלפו, בכו, התייפחו, אך מאומה לא עזר. באה הסערה. ביום שני בשבע לפנות ערב פגשתי את חברינו. אמרתי שיש להסתתר... ביום שני, בשעה 2.50 בלילה החלה האקציה. אנשים רצו לשדות, למרתפים. הבכי הרקיע שחקים. לא היה לי היכן להתחבא. שכבתי עם הורי והמתנו למוות שיבוא. ניגש אלינו שוטר יהודי ואחד מהזונדרינסט. לקחו אותי עם הורי ועם אחותי ואחי. הגענו עם תרמילי הגב שעלינו לכיכר. ראיתי את האש הבוערת שם והתחלתי לברוח – אחרי ההורים שלי ועוד עשרות יהודים. ביום שלישי מסרנו דין וחשבון לעצמנו: ראינו כי 2,700 יהודים לא יחיו עוד, בתוכם יותר משליש החברים שלנו. איננו יודעים עדיין בדיוק, אך רבים חסרים, בתוכם מ"פ היקר. אני כותב ובוכה ולא אחדל מלבכות... מצפוני מכביד עלי. אני מאבד את ההכרה... אני מתנחם בכך שבמשלוח השני אלך גם אני. לולא זה הייתי מתאבד. הטובים נעלמו בסערה, הנאמנים שבהם, ההגונים ביותר. כעת חברים, חיים במתח ביום שישי, בליל שישי ילכו כולם. רק כמה מאות צריכים להישאר. לא אוכל להיעצר ולא ללכת עם העם כולו, להסתתר. אני מסיים, כי אני מרטיב את הנייר בדמעות... לבי כבד, כל כך הרבה כוח הושקע וכעת לא נותר מאומה. עוד מחשבה מטרידה אותי, עשיתי מעט מדי עבור העם. היו בריאים,

שלכם מוטל

## מעמק הבכא

### הרוביישוב

במהלך שבוע שלם עד ל-2 ביוני, גורשו לעיר כל יהודי היישובים הכפריים ואתרי העבודה שבסביבה. ערב החורבן מנתה העיר 10,000 יהודים. ביום שלישי ב-2 ביוני החלו הגרמנים במלאכת ההשמדה שלהם. בסיוע המשטרה הפולנית והיהודית, הוציאו הגרמנים את היהודים מבתיהם, רצחו כמה עשרות מהם ואת הנותרים הובילו במשאיות חתומות לכיוון בלתי-נודע. ביום ראשון ב-7 ביוני בשעה 5.30 בבוקר נערך המשך האקציה. כל היהודים הנותרים הוצאו מבתיהם, סודרו ברביעיות והולכו אותם לתחנת הרכבת. על כך שהיישוב היהודי הביט על גורלו בעיניים פקוחות תעיד העובדה שהכול הלכו בסדר מופתי ללא מטען, בהכרה שצפוי להם המוות. אחרי שורות הולכי הרגל הובילו בעגלות את הזקנים והחולים. הואיל ונפוצו שמועות שיהודים רבים מתחבאים, החלו הגרמנים בסיוע המשטרה הפולנית בהרמת הרצפות והריסת קירות בבתים המיותמים וכל מקומות המסתור האפשריים. יהודים רבים נמצאו, חלקם נרצחו במקום והנותרים הובאו למגרש עירוני מגודר. בסך הכול נפלו ברחובות כ-200 קדושים. בכיכר שלפני התחנה מיינו את היהודים. הפרידו את הילדים והוליכו אותם ברכבות נפרדות. חלק מבעלי מקצוע שעבדו במקומות עבודה גרמנים, צעירים בכושר עבודה, כ-2,000 איש, רוכזו בכיכר הסמוכה לתחנה. את הנותרים העמיסו בקרונות רכבת חתומים ושלחו. האקציה של חשיפת המתחבאים הסתיימה עד יום שלישי ה-9 ביוני. את אלה שגילו רצחו בו במקום. באשר לגורל 2,000 שנותרו בחיים יש השערות כי לאחר שיערכו בתוכם "ניקוי" נוסף (הגרמנים אינם מעוניינים ביותר מ-800 איש), יסדרו אותם במחנה עבודה בקרבת העיר, או יקבעו בעבורם שני רחובות נפרדים בעיר עצמה. לפי שעה חילקו להם כרטיסי עבודה ו"האריכו" את חייהם בשלושה שבועות. יותר מאוחר יתנו להם כרטיסי "נ" צהובים.

### גרובייץ

גם גרובייץ היתה במשך שישה ימים נקודת איסוף לתושבי היישובים היהודים שבסביבה. ביום שני ה-8 ביוני הולכו את יהודי גרובייץ ברגל לתחנת הרכבת שבמיונצ'ין (Międzybóże). את המפגרים בהליכה, רצחו בדרך. באותו יום, לאחר הצהריים הגיעו לשם ב-400-500 עגלות איכרים, יהודי הסביבה. על תמימות התייחסותם לעקירה תעיד העובדה שלקחו עמם מטען רב, קערות, מטאטים וכיוצא בזה. אף כי הם לא עלו על ידי משטרה יהודית אף אחד מהם לא ברח.

מספר היהודים שבכיכר שלפני תחנת מיונצ'ין מוערך ב-5,500 (ובתוכם 2,200 תושבי גרובייץ). על הכיכר בו התאספו שמרו חמישה עד שישה ז'נדרמים וכעשרה שוטרים פולנים.

זקן הז'נדרמים, גרמני סמוק עורף, מופשל שרולים, רצח במקום את כל אלה שלא נשאו חן בעיניו. באיומי מגלב הכריחו את הצעירים לחפור, באתים ששאלו מן האיכרים, בורות במקום ולקבור בהם את החללים. מנהל תחנת הרכבת במיונצ'ין התנהג בצורה נבזית במיוחד. לדרישת המעסיקים הגרמנים הוציאו מהיכר את כל היהודים שעבדו אצלם. בסך הכול הוציאו משם כ- 700-800 יהודים כשירים לעבודה והובילו אותם בחזרה בעגלות איכרים מלוות על ידי ז'נדרמים לגרובייץ. כל אלה שנותרו בכיכר של מיונצ'ין נצטוו להשאיר את כל מטענם, העמיסו אותם בקרונות שנחתמו ושילחו אותם "לכיוון בלתי-נודע". אותם היהודים שבגלל הדחק, לא עלה בידיהם להיכנס לקרונות, נדרשו להמתין לרכבות יום המחרת. החפצים שהושארו, נשדדו בחלקם על ידי הז'נדרמים ובחלקם נגנבו על ידי האיכרים. הנותר נשרף במקום על ידי הגרמנים.

את הילדים הפרידו ושילחו ברכבות נפרדות.

כפי שעלה בידינו לברר במקום, מובילים את היהודים לסוביבור, תחנה שבין וולודווה וחלם. שם, בתוך היערות, שוכן מחנה מוות. למקום זה הובאו לפני שבועות אחדים יהודי דמבלין וריקי.

(ידיעות\*, 13 ביולי [וצ"ל יוני] 1942)

\*עיתון של תנועת דרור- החלוץ

**מקור: גטו ורשה - סיפור עיתונאי, מבחר מעיתונות המחתרת, 1940-1943, דניאל בלטמן, עורך, יד ושם, ירושלים 2002, עמ' 412-415.**